

DEMOKRAATIA VÄRAVAD.
AVALIKKUSE OSVÕTT EESTI KESKKONNAPOLIITIKAST.

(Seadusandlik taust ja tegelik praktika)

---

1) Muutused peale 1995. aasta oktoobris toimunud Sofia Keskkonnaministrite Konverentsi:

Mitmetesse olemasolevatesse keskkonnakaitse alastes seadustes, näiteks Veeseadusesse ja Jäätmeseadusesse on lisandunud kohustus teavitada üldsust laekunud saasteloataotlustest ja välja antud tegevuslubadest, sama nõuet kohtame ka uues Välisõhu kaitse seaduses ja Keskkonnajärelevalve seaduses. Täpsemalt kirjeldatakse avalikkuse infopäringutele vastamise protseduure Riigi ja kohalike omavalitsuste andmebaaside seaduses ja Keskkonnaseire seaduse eelnõus. Kodanike õigus olla ärakuulatud (avaldada protesti) on lisatud Õhu- ja Jäätmeseadustes, avalike arutelude organiseerimist ja kodanike seisukohtade arvessevõtmist näeb ette Keskkonnamõjude hindamise ja keskkonnaaudiiti seadus. Õiguslikele protseduuridele juurdepääsu käsitlev seadusandlus ei ole viimase kolme aasta jooksul täienenud, välja arvatud 1997. aastal vastu võetud Riikliku Keskkonnastrateegia ettepanek luua halduskohtute juurde (alustasid tegevust 1993. aastal) spetsiaalsed üksused, mis tegelevad keskkonnakaitse alaste juhtumitega.

Eesti valitsusvälised keskkonnakaitseorganisatsioonid osalesid väga aktiivselt nii Riikliku Keskkonnastrateegia, Keskkonnakaitse Tegevuskava kui ka metsapoliitika väljatöötamisel. Keskkonnakaitse-alase teadlikkuse tõstmine on Eestis esimeseks prioriteediks ja Tegevuskava loetleb 33 tegevust, mis edendavad avalikkuse juurdepääsu keskkonna-informatsioonile ja keskkonnapoliitikas osalemisele läbi valitsusväliste organisatsioonide tegevuse. Eriti tuleks ära märkida Eesti Rohelise Liikumise ja Parlamendi GLOBE rühma koostööna organiseeritud Eesti Energiastrateegia avalikku arutelu 1996. aasta novembris, mille tagajärjel hakati nimetatud dokumendis palju suuremat tähtsust omistama taastuvate energiaallikate kasutamisele.

2) Probleemid:

Kodanike juurdepääsu keskkonnainformatsioonile takistab oluliselt Andmekogude seaduse säte, mille kohaselt riikliku statistika raames kogutavad andmed (sealhulgas ka iga-aastased keskkonnakaitsearuanded tööstusettevõtetest) on ainult ametialaseks kasutamiseks. Üldsuse osavõttu keskkonnakaitse alaste otsuste langetamisest (välja arvatud eelpool kirjeldatud juhud) aktiivseks pidada ei saa, kuna inimesed ise on olnud passiivsed, samuti ei ole eriti arvukalt esinenud eraisikute või keskkonnaorganisatsioonide poolt algatatud kohtuprotsesse keskkonnakaitse teemadel. Kui kohaliku omavalitsuse ja keskkonnaministeriumi tasandil on huvitatud spetsialistidel olnud piisavalt võimalusi osaleda keskkonnakaitse alaste seaduste ja määruste väljatöötamisel, siis Riigikogu Keskkonnakomisjoni töö on toimunud kinniste uste taga.

3) Tulevikus peaks/võiks:

- Lisama Eesti Vabariigi Põhiseadusesse õiguse puhtale elukeskkonnale ja keskkonnainformatsioonile
- Jätkama nende seaduste väljatöötamist, mis edendavad avalikkuse juurdepääsu keskkonnaalasele informatsioonile, otsuselangetamisele ja õigusemõistmisele
- Paremini ära kasutama interneti kodulehekülgede võimalusi keskkonnaalase teabe levitamiseks
- Jätkama andmebaaside töö ümberkorraldamist ja välja õpetama spetsialistid, kes tegelevad infopäringutele vastamisega
- Korraldama Riigikogu Keskkonnakomisjoni lahtisi väljasõiduistungeid
- Looma Keskkonnaministeeriumi juurde Nõukoja, kuhu kuuluvad nii valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide kui ka riigiametike esindajad
- Edendama tulundusettevõtete poolt antavaid mitterahalisi toetusi valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide projektidele ja üritustele
- Koolitama keskkonnajuriste ja looma (valitsusväliseid) juriidilisi nõustamiskeskusi, kust tavakodanik saaks õigusabi keskkonnakaitse alastes küsimustes
- Looma Keskkonnaombudsmanni institutsiooni